

Priloga: Rzd-01-17-00002-01

Datum: 7.3.2017

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00057**

Ime enote: **Narodno-zabavna glasba**

Sinonimi imena enote:

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **uprizoritve in predstavitve**

Podzvrsti:

inštrumentalna glasba, vokalno-inštrumentalna glasba

Tipološka gesla:

inštrumentalna glasba, popularna glasba, glasbena skupina, vokalno-inštrumentalna glasba

Kratek opis:

Slovenska narodno-zabavna glasba je fenomen, ki je vpet v vsakdanje in praznično življenje. Izvaja se na vokalno-inštrumentalni ali inštrumentalni način prevladujočih ritmičnih polke in valčka.

Opis:

Slovenska narodno-zabavna glasba je poseben fenomen, saj to glasbo izvaja izredno veliko ljudi, množice pa jo poslušajo in ob njej plešejo. Je sestavni del veselja, družinskih praznovanj, porok in drugih zabav. Tako na celotnem slovenskem etničnem ozemlju kot tudi med slovenskimi izseljenci (Združene države Amerike, Kanada, Avstralija) je tovrstna glasba navzoča tudi na tekmovanjih in festivalih ter je pomemben element slovenske identitete. Pri narodno-zabavni glasbi ne gre le za poslušalce, z njo so povezane tudi druge specifično razpoznavne oblike, na primer oblačilna podoba, kulinarika in humor. Pomembno vlogo imajo tudi izdelovalci glasbil, še posebej izdelovalci diatoničnih in klavirskih harmonik. Za prenos znanja na mlade generacije skrbijo nekatere zasebne glasbene šole in posamezni glasbeniki, ki poučujejo inštrumente iz zasedb narodno-zabavne glasbe.

Narodno-zabavna glasba je zvrst, ki je najbolj množično vključena v vsakdanje in praznično življenje v Sloveniji, zamejstvu in med slovenskimi izseljenci. Ansambel bratov Avsenik – njihov glasbeni slog, izvajalska zasedba, odrski nastop in oblačilna podoba so vplivali tudi na številne glasbene zasedbe v srednji Evropi (npr. Avstriji, Nemčiji, Švici), kjer je zvrst postala prepoznana pod imenom Oberkreiner Musik. Slog narodno-zabavne glasbe se spreminja, predvsem v stiku z drugimi glasbenimi zvrstmi, kot so turbo folk, pop in rock.

V ritmičnem pogledu v narodno-zabavni glasbi prevladujeta polka in valček, značilna je vokalno-inštrumentalna izvedba, lahko pa tudi samo inštrumentalna. Oblikovna struktura vokalno-inštrumentalnih skladb je raznovrstna, izmenjujejo se kitice, refreni in inštrumentalni deli. V primerjavi s starejšim slogom igranja je narodno-zabavna glasba uvedla ritmično podeljevanje spremljevalnega akorda (beglajtanje), dinamična niansiranja, fraziranje, tehnično izpopolnjenost tako inštrumentov kot izvajalcev in ozvočenje. Po začetnemu aranžiranju ljudskih pesmi

se je okrepila avtorska ustvarjalnost tudi pri pesemskih besedilih. Pesmi so vsebinsko pretežno domoljubne, ljubezenske, šaljive in namenjene osebnim praznikom.

Narodno-zabavna glasba se je kot zvrst popularne glasbe na slovenskih tleh začela oblikovati na začetku 20. stoletja. Pojavila se je kot urbana oblika ljudske inštrumentalne glasbe, pomemben vpliv na razvoj te zvrsti, njeno prepoznavnost in priljubljenost pa sta imela radio in produkcija gramofonskih plošč, na katerih je bila predvsem ljudska glasba v priredbah različnih domačih in izseljenskih izvajalcev (Avgust Stanko, Mary Udovič in Josephine Lauše, Hoyer trio).

Avtorski pristop v narodno-zabavni glasbi se je okrepil predvsem po drugi svetovni vojni, ko je potreba radia narekovala množičnejšo produkcijo tovrstne glasbe in spodbudila ustanovitev nekaterih glasbenih zasedb, ki so odigrale ključno vlogo v nadaljnjem razvoju te zvrsti. Med temi so bili Ansambel bratov Avsenik, Ansambel Lojzeta Slaka, Beneški fantje in drugi.

Leta 1953 je bil ustanovljen Trio Slavka Avsenika v zasedbi klavirske harmonike, kitare in kontrabasa; trio je bil kmalu preoblikovan v kvartet, sestavljen iz klavirske harmonike, klarineta, trobente in baritona. Leta 1955 se je zasedba razširila s kitaro in z vokalnim duetom (Gorenjski kvintet), od leta 1957 pa se skupina imenuje Ansambel bratov Avsenik. Njen inštrumentalni sestav je postal model za številne izvajalce narodno-zabavne glasbe, kar velja še danes.

Drugo vidnejšo smer v razvoju narodno-zabavne glasbe je zaznamoval Lojze Slak, ki je od leta 1957 deloval v različnih zasedbah, od leta 1964 pa v prepoznavni zasedbi Ansambel Lojzeta Slaka. To zasedbo sestavljajo diatonična harmonika (frajtonarica), berda ali kontrabas, kitara ter pevski kvintet Fantje s Praprotna. Vključenost diatonične harmonike v narodno-zabavni sestav je dodatno pripomogla k porastu popularnosti narodno-zabavne glasbe na podeželju, saj so številni godci, ki igrajo na diatonično harmoniko, glasbo Ansambla Lojzeta Slaka prenesli v svoj repertoar.

Datacija:

tretja četrtina 20. stol.

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **OSTALO (OSTALO)**

Opis lokacije:

Slovenija

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: 0 X: 0

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev; posamezni nosilci se ne evidentirajo v registru

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00057.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Ansambel bratov Avsenik. Stane Jerko, 1969

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Slovenski etnografski muzej**

Strokovna področja:

etnologija, etnomuzikologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

Slovenski etnografski muzej

9. UTEMELJITEV VPISA

Narodno-zabavna glasba je pomemben element slovenske kulturne dediščine in nacionalne identitete. Je del številnih šeg in navad Slovencev tako doma kot po svetu. Na razvoj te popularne glasbene zvrsti so vplivale številne zgodovinske okoliščine, ki so omogočile njen razcvet. Pri narodno-zabavni glasbi gre za sodoben pojav naše glasbene kulture, ki od petdesetih let 20. stoletja vse do danes pomembno sooblikuje vsakdanjik in praznik najrazličnejših družbenih skupin v Sloveniji, odmevno pa je posegel tudi v našo mednarodno prepoznavnost.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **centroid ni določen**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **7.3.2017**

Št.: **Rzd-01-17-00002-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI